

Finansowa wycena dobrobytu społeczno-ekonomicznego państw na podstawie mierników syntetycznych

Ireneusz Miciuła*

Streszczenie: *Cel* – Ukazanie problematyki badania dobrobytu społeczno-ekonomicznego wyrażanego przez mierniki syntetyczne w wartości pieniężnej. Przedstawienie autorskiej koncepcji wyceny dobrobytu za pomocą miernika SEWI.

Metodologia badania – Wnioskowanie na przykładzie studiów literaturowych i weryfikacja metodyki mierzenia popularnych mierników dobrobytu społeczno-ekonomicznego.

Wynik – Analiza popularnych wskaźników syntetycznych dobrobytu gospodarek oraz współczesnych dylematów pomiaru wraz z koncepcją nowej metodyki wyceny wartości pieniężnej.

Oryginalność/wartość – w artykule przedstawiono autorską koncepcję miernika syntetycznego SEWI.

Słowa kluczowe: finansowa wycena, dobrobyt społeczno-ekonomiczny, miernik syntetyczny, SEWI

Wprowadzenie

Dobry stan gospodarki jest rozumiany jako dobre wyniki mierników ekonomicznych na tle innych państw z jednoczesnym dalszym wzrostem i rozwojem gospodarczym. Wzrost gospodarczy oznacza zwiększenie się rocznej produkcji dóbr i usług w kraju. Jeśli w kolejnym roku w całej gospodarce uda się sprzedać więcej towarów i usług niż w roku poprzednim, to mamy do czynienia ze wzrostem gospodarczym. Kiedy jesteśmy w stanie więcej zarobić, źródłem wzrostu jest nasza praca, ale jeśli w tym samym czasie o tyle samo podniosły się ceny towarów, które kupujemy, mieliśmy do czynienia tylko ze wzrostem nominalnym. Nie możemy bowiem kupić więcej niż poprzednio. Dlatego faktyczny wzrost gospodarczy występuje dzięki wzrostowi realnemu, czyli po uwzględnieniu inflacji. Wzrost gospodarczy odnosi się tylko do zmian ilościowych. Natomiast rozwój gospodarczy obejmuje zmiany o charakterze jakościowym, np. przez stosowanie coraz lepszych, nowoczesnych metod wytwarzania i zarządzania, co wpływa na efektywność pracy. Korzyścią ze wzrostu gospodarczego i rozwoju gospodarczego jest zwiększenie standardu życia, zwiększenie produkcji, lepsza sytuacja socjalna oraz większe bezpieczeństwo publiczne (Smith 2013). Pomimo wielu korzyści wynikających ze wzrostu i rozwoju gospodarczego, np. wzrost zatrudnienia,

* dr inż. Ireneusz Miciuła, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Uniwersytet Szczeciński, ul. Mickiewicza 64, 71-101 Szczecin, e-mail: irekmic@wneiz.pl.

konsumpcji i inwestycji oraz ogólnego poziomu życia, należy również zwracać uwagę na koszty tego rozwoju, np. unowocześnienie produkcji może w dłuższej perspektywie prowadzić do bezrobocia; ważne są także aspekty wyczerpywania zasobów naturalnych i zanieczyszczenia środowiska. Dlatego należy patrzeć długofalowo i dbać o zrównoważony rozwój gospodarki.

Wzrost gospodarczy jest miarą zmian ilościowych w gospodarce i można go zmierzyć, zaś rozwój gospodarczy można zaobserwować. Stan gospodarki, mierzony realnym poziomem PKB na jednego mieszkańca (*per capita*), powinien mieć wyraźne i dostrzegalne przełożenie na zamożność obywateli. Procesom wzrostu gospodarczego towarzyszą zmiany struktury produktu narodowego i całej gospodarki. Rozwój gospodarczy łączy w sobie (Byłok i in. 2005: 164):

- postęp technologiczny (doskonalenie techniki, pracy, zarządzania),
- zmiany strukturalne procesów produkcji (zmiany jakości wytwarzanych dóbr i usług, zmiany struktury asortymentowej),
- zmiany na gruncie społecznym, politycznym oraz instytucjonalnym,
- zrównoważony wzrost wartości PKB lub PNB,
- polepszenie warunków życia ludności kraju.

Gospodarka może wykazywać wzrost gospodarczy, który jednak nie musi sprzyjać rozwojowi gospodarczemu. Tylko wzrost gospodarczy służący sfinansowaniu inwestycji zmieniających strukturę rzeczową aparatu wytwórczego (technologie produkcji) może przyczynić się do rozwoju ekonomicznego. Z tych względów niezmiernie trudno jest przedstawić proces rozwoju ekonomicznego za pomocą jednego uniwersalnego miernika.

Celem artykułu jest ukazanie istoty badania dobrobytu społeczno-ekonomicznego na przykładzie popularnych wskaźników syntetycznych oraz współczesnych dylematów jego pomiaru. Przedstawiono również autorską koncepcję nowej metody badania dobrobytu społeczno-ekonomicznego (SEWI) oraz wskazano na dalsze kierunki badań w tym zakresie.

1. Istota i przykłady syntetycznych mierników dobrobytu ekonomicznego

Najczęściej używany jest wskaźnik PKB, który pozwala ocenić, w jakim stanie znajduje się gospodarka danego kraju oraz w jakim stadium cyklu koniunkturalnego. Produkt krajowy brutto (PKB) (*GDP – Gross Domestic Product*) to jeden z podstawowych mierników oceny stanu gospodarki państwa. PKB opisuje zagregowaną wartość dóbr i usług finalnych wytworzonych na terenie danego kraju w badanym okresie – najczęściej stosuje się okres jednego roku. Kryterium geograficzne przy liczeniu tego miernika jest rozstrzygające i dlatego nie ma znaczenia pochodzenie kapitału czy własność firmy. Przykładowo: daje to możliwość wyliczenia dochodu, jaki został wytworzony tylko i wyłącznie w geograficznym obszarze Polski. Wartość wytworzonych dóbr i usług finalnych oblicza się odejmując od produkcji całkowitej wartość dóbr i usług zużytych do tej produkcji. Za jego pomocą mierzymy, czy produkcja w kraju wzrasta lub spada, a więc służy on do pomiaru wzrostu

gospodarczego. Natomiast wiadomo, że dla określenia stanu gospodarki i przyczyn określonej sytuacji gospodarczej w kraju nie można opierać się na jednej wartości. Dlatego przy mierzeniu stanu gospodarki wykorzystuje się między innymi tzw. trójpostaciowe wyrażenie produktu narodowego. Dzięki temu, obok możliwości sprawdzenia poprawności pomiaru do wyliczenia na podstawie wielu tworzących je składników, daje bardziej kompleksowy obraz stanu gospodarki, który będzie niemożliwy do zobrazowania przy tzw. pomiarze jednopunktowym. Dodatkowo dzięki większej liczbie składników wpływających na stan gospodarki mamy możliwość interpretacji, co jest źródłem takiego stanu rzeczy i jakie instrumenty zapobiegawcze powinniśmy stosować. Wzrost PKB oznacza zazwyczaj dobry stan gospodarki, wzrost produkcji przemysłowej, przyływ inwestycji zagranicznych, wzrost eksportu. Przyływ inwestycji zagranicznych i wzrost eksportu powodują zwiększenie popytu na walutę narodową przez zagranicę, co wyraża się we wzroście kursu. Można przyjąć, że istnieje ogólnie przyjęta zależność, która mówi, że wzrost PKB powoduje również wzrost kursu waluty krajowej w stosunku do innych walut (Woźniak 2004). Utrzymujący się wzrost PKB może przejść w fazę tzw. przegrzania, czyli wzrostu tendencji inflacyjnych, oczekiwania podwyższenia stóp procentowych, co także prowadzi do wzrostu wartości waluty narodowej. Dlatego bardzo ważne jest, aby utrzymać równowagę kursową, bowiem zbyt duży wzrost kursu waluty krajowej może doprowadzić do podniesienia kosztów eksportu (niekorzystny kurs), spadku kosztów importu, co w konsekwencji odniesie się do spadku PKB lub spowolnienia jego wzrostu.

W uproszczeniu jest to suma wartości wszystkich dóbr i usług finalnych wytworzonych w danym okresie. Wartość jest zaś iloczynem ilości i ceny poszczególnych dóbr. Dlatego też możliwy jest wzrost PKB przy niezmienionej produkcji, a jedynie przy rosnących cenach. Doświadczać mogą tego na przykład kraje – producenci ropy naftowej przy rosnących cenach tego surowca. Ponadto jest także możliwy spadek PKB przy wzroście wolumenu produkcji, a jednoczesnym względnie silniejszym spadku cen. Jest to tzw. argument wzrostu zubożającego, obecny w teorii handlu międzynarodowego. Od niedawna część badaczy kwestionuje PKB jako uniwersalną miarę wzrostu gospodarczego. Nowe sugerowane miary w większym stopniu mają koncentrować się na wzroście wartości posiadanych przez osoby fizyczne i przedsiębiorstwa dóbr (majątek) i oparte są o powiązane ze sobą miary PKB oraz indeksy cen. W literaturze przedmiotu wyróżnia się następujące wady PKB jako miary dobrobytu (Hall, Taylor 2004; Marciniak 2005; Urbaniak 2007):

- nie uwzględnia produkcji nierejestrowanej (tzw. „szara strefa” oraz produkcja gospodarstw domowych przeznaczana na własne potrzeby (np. praca gospodyń domowych),
- nie uwzględnia wartości czasu wolnego (wypoczynku),
- nie ujmuje tzw. efektów zewnętrznych produkcji (np. zanieczyszczenie środowiska),
- nie uwzględnia różnic cen w poszczególnych krajach,
- nie odzwierciedla zróżnicowania dochodów w społeczeństwie (np. wysoki PKB w Kuwejcie nie przekłada się na dobrobyt wszystkich obywateli),

- jest tym większy, im więcej wydaje się na zbrojenia, a zdaniem niektórych ekonomistów wydatki takie nie zaspokajają potrzeb społeczeństwa,
- nie uwzględnia liczebności społeczeństwa (dlatego pojawiło się pojęcie PKB *per capita*, czyli PKB w przeliczeniu na osobę).

Dodatkowo poziom dobrobytu społeczno-ekonomicznego odnosi się nie tylko do wielkości ekonomicznych, mówiących o wielkości produkcji i stanie posiadania majątku, ale również dotyczy takich elementów, jak: bezpieczeństwo, stan samorealizacji, partycypacja w zarządzaniu i możliwości wpływania na znaczące wydarzenia narodowe czy stan środowiska przyrodniczego, w którym przyszło żyć. Widać więc, iż na dobrobyt wpływa wiele różnorodnych, często subiektywnych cech. W dotychczasowych badaniach (psychologów, socjologów i ekonomistów), analizując dobrobyt bierze się pod uwagę takie czynniki, jak: ochrona zdrowia (98%), bezpieczeństwo życia (88%), stan środowiska naturalnego (84,7%), stopa życiowa mieszkańców (82,3%), stan transportu (78,4%), sytuacja mieszkaniowa (71,3%), możliwości edukacji i kształcenia (67,4%). Odsetki opisujące hierarchię ważności poszczególnych czynników odnoszą się do badań przeprowadzonych w 2010 roku przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową (www.ibngr.edu.pl). Wszystkie wskaźniki poziomu dobrobytu społeczeństwa w zależności od stopnia agregacji dzielimy na 3 grupy:

1. Syntetyczne – ogólnie charakteryzujące rozwój społeczno-gospodarczy, np. PKB, dochód narodowy na jednego mieszkańca, MEW, NNW, EAW, ISEW, HDI, *Quality of Life Index* i inne.
2. Szczegółowe – obrazujące wybrane dziedziny rozwoju społeczno-gospodarczego, np. stopa inwestycji, liczba odbiorników TV na 100 gospodarstw domowych.
3. Symptomatyczne – charakteryzujące jedynie wybrane dziedziny, np. liczba komputerów na 100 gospodarstw domowych.

Na dobrobyt społeczny i ekonomiczny oddziałuje wiele czynników mierzalnych i niemierzalnych, np. ilość dóbr trwałego użytku, długość życia, stan zdrowia, stan środowiska naturalnego. Dlatego tak trudno stworzyć uznany i pełny wskaźnik syntetyczny tego zjawiska. Przykładowo PKB jest jedynie miarą produkcji, a nie dobrobytu, i tak też powinien być interpretowany. W tabeli 1 przedstawiono mierniki i wskaźniki, wynikiem których jest syntetyczna wielkość wyrażona w pieniądzu, mająca dać obraz jakości życia. Miernik dobrobytu ekonomicznego (MEW – *Measure of Economic Welfare*) i miernik krajowego dobrobytu netto (NNW – *Net National Welfare*) powstały w wyniku przekształcenia PNB, a mianowicie przez zmianę wydatków, jakie są uwzględniane w produkcie narodowym. Natomiast wskaźnik ekonomicznego aspektu dobrobytu (EAW – *Index of the Economic Aspects of Welfare*) i trwałego dobrobytu ekonomicznego (ISEW – *Index of Sustainable Economic Welfare*) powstały w ostatnich latach ubiegłego wieku. W koncepcji wskaźnika trwałego dobrobytu ekonomicznego opracowanego przez H.E. Daly’ego i J.B. Cobba Jr., wprowadzono korektę dotyczącą rozkładu dochodu. Podstawą liczenia tego wskaźnika jest konsumpcja osobista, ważona rozkładem dochodu. Społeczeństwo podzielono na pięć grup dochodowych, a do każdej z nich wyznaczono wagi w wyniku wyliczeń tzw. konsumpcji

indywidualnej (Borys 1999: 54). Nierówności społeczne zostały dostrzeżone przy konstruowaniu wskaźnika trwałego dobrobytu ekonomicznego (ISEW). Wiadomo bowiem, iż im większe rozwarstwienie dochodów, tym mniejsza wartość tego wskaźnika. Ponadto powszechnie wiadomo, że „jakość życia pogarsza się dla większości ludzi, jeśli podział dochodów staje się niesprawiedliwy – nawet, jeśli jednocześnie wzrasta wydajność gospodarcza” (Kaczyńska 2001: 73).

Tabela 1

Syntetyczne pieniężne wskaźniki dobrobytu społeczno-ekonomicznego

Wskaźnik	Podstawa obliczeń	Elementy uwzględnione przy obliczeniach
MEW	Produkt Narodowy Brutto	Podział PNB na: wydatki konsumpcyjne, inwestycyjne i instrumentalne (+) korzyści z majątku, czasu wolnego, efektów zewnętrznych (-) nieuniknione straty, wydatki instrumentalne
NNW	Produkt Narodowy Brutto	(+) konsumpcja rządowa, (+) konsumpcja prywatna sensu <i>stricto</i> (+) usługi kapitału dóbr konsumpcyjnych (+) wartość czasu wolnego (+) efekty działalności w gospodarstwach domowych (-) nakłady na ochronę środowiska (-) straty z tytułu zanieczyszczenia środowiska
EAW	indywidualna konsumpcja	(+) wartość budynków publicznych (+) wartość konsumpcyjnych dóbr trwałego użytku (+) wartość pracy w gospodarstwie domowym, (+) wartość czasu wolnego (+) wydatki na służbę zdrowia (+) wydatki edukacyjne (-) wydatki ochronne (-) koszty zanieczyszczenia środowiska (-) ubytek zasobów naturalnych
ISEW	indywidualna konsumpcja ważona współczynnikiem nierówności społecznej	(+) wzrost kapitału netto (+) bilans inwestycji za granicą i zagranicznych w kraju (-) ochrona zdrowia i edukacja (-) wydatki związane z dojazdami (-) koszty urbanizacji (-) wydatki związane z wypadkami drogowymi (-) zanieczyszczenie środowiska (-) wydatki na konsumpcyjne dobra trwałego użytku (-) ubytek zasobów naturalnych (-) straty wynikające z długookresowych zmian w środowisku (np. efekt cieplarniany) (+/-) różnica kapitału netto (+/-) zmiana pozycji międzynarodowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie Gil, Śleszyński (2006).

Jednym z popularniejszych wskaźników, łączących miary pieniężne i niepieniężne, jest HDI (*Human Development Index*). Uszeregowanie kraju na liście pod względem rozwoju społecznego w ramach Raportu o Rozwoju Społecznym (*Human Development Report*) opracowywanego przez ONZ od 1990 roku, w jednej trzeciej zależy od PKB *per capita*

(www.eiu.com/public...). Pozostałe dwa elementy brane pod uwagę dotyczą oszacowania długości życia w chwili narodzin (śmiertelność noworodków, życie na granicy ubóstwa) oraz osiągnięcia w dziedzinie edukacji (analfabetyzm, procent osób o wykształceniu podstawowym, średnim i wyższym). To stanowi podstawowy zakres informacji dla HDI, który oblicza się wg wzoru:

$$I_i = (X_i - \min X_i) / (\max X_i - \min X_i) \quad (1)$$

gdzie:

- I – indeks,
- X – wartość indeksu,
- i – komponent indeksu (zdrowie, PNB lub edukacja).

Na podstawie trendów charakteryzujących wielkość HDI i miejsce w rankingu światowym możemy określić systemy ekonomiczne i polityczne, a także modele polityki społecznej oraz wewnętrzne różnice i dysproporcje kryjące się za syntetycznymi wskaźnikami. Zgodnie z raportem z 2014 roku Polska przy uwzględnieniu tego wskaźnika zajmuje 35 pozycję na świecie.

Natomiast chcąc dokładniej analizować sytuację jakości życia w danym państwie, należy wziąć pod uwagę rozbudowany zestaw wskaźników, który został zaproponowany przez Komisję ds. Trwałego Rozwoju Narodów Zjednoczonych (Agenda 21 z 1992 r.). W dokumencie tym sformułowano zasadniczy obszar działań na rzecz zrównoważonego, ale i równomiernego rozwoju oraz potrzebę analizowania zestawu 130 wskaźników. Instrumentarium to pozwala badać jakość życia w czterech dziedzinach: społecznej, ekonomicznej, ekologicznej i instytucjonalnej. Przykładami tych mierników są:

- społeczne wskaźniki trwałego rozwoju: zwalczanie ubóstwa, stabilność demografii, promocja edukacji i świadomości społecznej, ochrona i promocja zdrowia, promocja trwałego osadnictwa,
- ekonomiczne wskaźniki trwałego rozwoju: wskaźniki produkcji typu PKB, współpraca międzynarodowa, zmiany modelu konsumpcji, zasoby i mechanizmy finansowe,
- środowiskowe wskaźniki trwałego rozwoju: ochrona jakości i dostępności zasobów powierzchni ziemi, ochrona atmosfery, zapobieganie wylesieniom i suszom, promocja zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa, ochrona bioróżnorodności, biotechnologie, bezpieczne dla środowiska postępowanie z odpadami,
- instytucjonalne wskaźniki trwałego rozwoju: integracja problematyki środowiska i rozwoju w procesie podejmowania decyzji, rola głównych grup społecznych, nauka dla trwałego rozwoju, międzynarodowe mechanizmy prawne.

Wskaźnik Jakości Życia (*Quality of Life Index*) opracowany w 2005 roku dla odzwierciedlenia poziomu życia i satysfakcji życiowej w poszczególnych krajach jest oparty na metodologii, która łączy rezultaty obiektywnych czynników z wynikami ankiet dotyczącymi subiektywnych ocen satysfakcji życiowej (Zysnarska 2002). Natomiast w niniejszym

Tabela 2

Ranking państw według wskaźnika HDI w 2014 roku

Pozycja według wskaźnika HDI	Państwo
1.	Norwegia
2.	Australia
3.	Szwajcaria
4.	Holandia
5.	USA
6.	Niemcy
7.	Nowa Zelandia
8.	Kanada
9.	Singapur
10.	Dania
11.	Irlandia
12.	Szwecja
13.	Islandia
14.	Wielka Brytania
15.	Hong Kong
16.	Japonia
...	...
20.	Francja
21.	Izrael
...	...
26.	Włochy
27.	Hiszpania
28.	Czechy
29.	Grecja
...	...
35.	Polska
36.	Litwa
37.	Słowacja
...	...
57.	Rosja
58.	Bułgaria
...	...
100.	Surinam

Źródło: Human Development Report (2014).

artykule, ze względu na szereg odmiennych problemów badawczych dotyczących subiektywnych ocen, m.in. trudności w pozyskaniu czy zmienności wyników zależnych od wielu czynników, przedstawiono problematykę mierników opartych o obiektywne wartości ilościowe wyrażone w pieniądzu. W ramach analizy ilościowych wskaźników pieniężnych zaproponowano autorską koncepcję miernika SEWI, który wyznacza równomierną wartość dobrobytu społeczno-ekonomicznego państwa.

2. Koncepcja miernika SEWI (*Social Economic Welfare Index*)

Zestawienie państw świata pod względem ich PKB ważonego parytetem siły nabywczej jest bardziej odpowiednie i lepiej oddaje prawdzie porównanie, aniżeli rozważanie jedynie nominalnego PKB. Parytet siły nabywczej, czyli kurs walutowy wyliczony w oparciu o porównanie cen sztywno ustalonego koszyka towarów i usług w różnych krajach w tym samym czasie, wyrażonych w walutach tych krajów. Parytet siły nabywczej pozwala na rozwiązanie problemu dokonywania międzynarodowych porównań miernikiem PKB. Zasadniczą kwestią jest zebranie danych o cenach z zagregowanej listy towarów i usług, która zawiera produkty porównywalne i reprezentatywne dla analizowanych krajów. Parytet siły nabywczej jest właściwszym wskaźnikiem od finansowego kursu walutowego, gdyż uwzględnia siłę nabywczą ludności. PKB ważony parytetem siły nabywczej ukazuje tym samym oprócz wielkości gospodarki również siłę nabywczą tej gospodarki. Jednak uważa się, że czyste PKB jest złą miarą dobrobytu społeczeństwa, ponieważ nie uwzględnia liczby ludności. Z tego powodu jako miarę dobrobytu powszechnie używa się PKB w przeliczeniu na osobę, bowiem czyste PKB jest wyznacznikiem samej wielkości gospodarki. PKB na jednego mieszkańca jest miarą przeciętnego dobrobytu społeczeństwa, inaczej miarą poziomu życia ludności. Dlatego aby przeanalizować bogactwo społeczeństwa, należy przedstawić wartość miernika PKB na jednego mieszkańca. Przyjmuje się, że wzrost PKB powinien być szybszy niż wzrost liczby ludności, co powinno pozwolić na poprawę materialnych warunków życia ludności. PKB na jednego mieszkańca pokazuje nam średnią wartość pieniężną, jaka przypada do dyspozycji na jednego obywatela danego kraju. Dlatego realne PKB na jednego mieszkańca będzie pierwszą wartością, która wchodzi w skład miernika dobrobytu społecznego (SEWI).

Kolejnym składnikiem omawianego miernika będzie tzw. współczynnik (wskaźnik) Giniego, czyli stosowana w statystyce i ekonometrii miara koncentracji (nierównomierności) rozkładu zmiennej losowej. Indeks Giniego stosowany jest często w ekonometrii do liczbowego wyrażania nierównomiernego rozkładu dóbr, między innymi właśnie do analizy nierównomiernego rozkładu dochodu. Stąd też często używa się nazwy „wskaźnik nierówności społecznej”. Rozkład dochodów w społeczeństwach jest bardzo zróżnicowany, a przyczyny jego występowania bardzo złożone. Wysokość dochodów zależy bowiem od wielu czynników, np. poziomu wykształcenia, wykonywanego zawodu, intensywności pracy, miejsca zamieszkania, predyspozycji itd. Czynniki te pozwalają na analizę tzw. rozwarstwienia społecznego, czyli zróżnicowania w społeczeństwie pod względem ekonomicznym. Współczynnik Giniego należy interpretować w ten sposób, że im jest wyższy, tym nierówności w dochodach w danym kraju są większe. Dla obserwacji uporządkowanych w kolejności rosnącej współczynnik Giniego przyjmuje następujący wzór:

$$G(y) = \frac{\sum_{i=1}^n (2i - n - 1) \times y(i)}{n \times n \times ny(sr)} \quad (2)$$

gdzie:

$G(y)$ – wartość współczynnika,

$y(i)$ – wartość i -tej obserwacji (dochód i -tego gospodarstwa domowego),

$y(sr)$ – średnia wartość wszystkich obserwacji (przeciętny dochód gosp. domowych).

Warto zaznaczyć, że różnorodność jest naturalną cechą każdego społeczeństwa, co bywa niejednokrotnie źródłem rozwoju społecznego i siły społeczeństwa. Jednak zdarza się, że rozwarstwienie społeczne, np. pod względem ekonomicznym, jest tak wyraźne, że hamuje to rozwój społeczny i stanowi źródło konfliktów. Miernik ten pozwala zobaczyć efektywność tworzenia wartości dodanej przypadającą na jednostkę ludzką w badanej gospodarce.

Trzecim składnikiem miernika SEWI będzie zgromadzony majątek przypadający na jednego mieszkańca. Majątek gospodarstw domowych definiuje się jako wartość posiadanych aktywów finansowych plus zasadniczych aktywów niefinansowych (przede wszystkim domów i gruntów) minus zadłużenie. Zamierzeniem autora jest rozbić tego składnika na dwa elementy, a mianowicie na wartość aktywów finansowych, które będą mierzone w wartości pieniężnej określonej waluty np. w dolarach, oraz wartość aktywów niefinansowych, które powinny być mierzone paritetem stanu posiadania. Aktualnie, żeby ukazać działanie miernika SEWI w praktyce, ze względu na brak dostępu do tego typu danych ranking państw według majątku przypadającego na jednego mieszkańca zostanie przedstawiony na podstawie danych podawanych w dolarach amerykańskich. Takie rozwiązanie ma niestety tę wadę, że na poziom bogactwa silnie wpływa aktualna sytuacja kursów wymiany walut. Gdy mówimy, że kraj jest bogaty, mamy na myśli zarówno jego dochody, jak i zgromadzony przez mieszkańców majątek. Te dwa mierniki są ze sobą w oczywisty sposób skorelowane, ale występują też między nimi rozbieżności. Analizując przy tym współczynnik Giniego mamy obraz dobrobytu społecznego w danym kraju. Ranking państw według miernika SEWI powstaje jako średnia arytmetyczna pozycji danego kraju wśród składników, z których składa się współczynnik dobrobytu społecznego.

Tabela 3

Ranking państw według miernika dobrobytu ekonomicznego (SEWI) dla roku 2013

Państwo	SEWI	PKB <i>per capita</i>	Majątek <i>per capita</i>	Współczynnik Giniego
1	2	3	4	5
Luksemburg	1	2	4	4
Norwegia	2	3	3	5
Szwajcaria	3	4	1	6
Szwecja	4	6	5	1
Singapur	5	9	7	7
Australia	6	5	2	18
Belgia	7	15	9	2
Dania	8	7	12	8
Kanada	9	8	11	12

1	2	3	4	5
Finlandia	10	12	20	3
Francja	11	15	6	15
Austria	12	11	15	11
USA	13	10	8	20
Holandia	14	13	18	10
Japonia	15	14	14	16
Katar	16	1	22	22
Niemcy	17	16	16	14
Islandia	18	17	17	13
Wielka Brytania	19	20	13	17
Włochy	20	22	10	19
Hongkong	21	21	21	9
Nowa Zelandia	22	18	19	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Global Wealth Databook (2013), Eurostat (2013).

Współcześnie w ramach poszukiwania dokładniejszych mierników prowadzi się pełniejsze badania prowadząc analizy zarówno rozwoju gospodarczego, jak i społecznego. W wyniku tego perspektywy rozwoju metod badań zmierzają do powstawania nowych mierników syntetycznych, które pozwalają na stosowanie kilku różnorodnych wskaźników i dzięki temu analiza danego problemu staje się kompleksowa.

Uwagi końcowe

Badając i oceniając dobrobyt społeczny, z jednej strony chcemy dokonać jak najbardziej wnikliwego, wszechstronnego i wieloaspektowego opisu rozwoju społecznego, z drugiej zaś strony opracować wyrazisty jednowskaźnikowy pomiar. W przypadku pierwszego rozwiązania wyłania się co najmniej kilka ważnych przeszkód: niedostępność wielu danych, nieprzejrzystość (rozmycie) obrazu złożonego z setek wskaźników, znaczny koszt prowadzonych badań oraz lekceważenie takich wskaźników przez ekonomistów i polityków zapatrzonych w sukces gospodarczy mierzony wzrostem PKB. Pomiar jednowskaźnikowe mają takie same wady, ale i takie same zalety, jak wskaźniki wzrostu gospodarczego, np. PKB, ponieważ w trakcie badań gubią także wiele ważnych spraw. Przez to nie dojdziemy do wielu istotnych wniosków i decydenci nie będą wiedzieli, jakie obszary życia wymagają zmian. Wiadomo, że wszystkie mierniki posiadają zalety i wady. Obecnie najpopularniejszym miernikiem jest HDI, mimo wyliczania jedynie trzech czynników (wielu uproszczeń). Jednak ze względu na fakt, iż stosunkowo łatwo i szybko można go obliczyć, jest on stosowany w najszerszym zakresie, zaś wskaźnik jakości życia (*Quality of Life Index*) uważany za dostarczający wielu istotnych informacji w różnych dziedzinach życia, niestety wymaga wielu, często trudnych obliczeń. Dlatego w dalszym ciągu ekonomiści pracują nad znalezieniem bardziej optymalnego wskaźnika lub zestawu wskaźników do pomiaru dobrobytu

społeczno-ekonomicznego. Przykładową koncepcją jest przedstawiony w artykule autorski miernik dobrobytu społeczno-ekonomicznego SEWI wyrażony w wartości pieniężnej, co jest przyczynkiem do dalszych badań.

Literatura

- Borys T. (1999), *Wskaźniki ekorozwoju*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok.
- Bylok F., Sikora J., Sztumska B. (2005), *Wybrane elementy socjologii rynku*, Wydawnictwo Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa.
- Eurostat (2014), <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (2.09.2014).
- Frąckiewicz L., Frąckiewicz-Wronka A. (2001), *Metody pomiaru zjawisk społecznych w skali makro- i mikroregionalnej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice.
- Gawlikowska-Hueckel K., Umiński S. (1999), *Jakość życia w miastach*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk.
- Gil S., Śleszyński J. (2006), *Wskaźnik trwałego dobrobytu ekonomicznego (ISEW)*, „Ekonomista” nr 1.
- Global Wealth Databook (2013).
- Hall R., Taylor J. (2004), *Makroekonomia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Human Development Report (2014), <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2014>.
- Kaczyńska B. (2001), *Pomiar i monitoring w polityce społecznej*, „Polityka Społeczna” nr 5–6.
- Marciniak S. (2005), *Makro- i mikroekonomia. Podstawowe problemy*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Miciuła I. (2013), *Metodologia badania jakości życia w społeczeństwie i miejsce Polski w świecie*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 756, „Finanse, Rynki finansowe, Ubezpieczenia” nr 57, Szczecin.
- Podstawy ekonomii* (2011), red. R. Milewski, E. Kwiatkowski, wyd. 3, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Skawińska E., Sobiech-Grabka K., Nawrot K. (2011), *Makroekonomia. Teoretyczne i praktyczne aspekty gospodarki rynkowej*, PWE, Warszawa.
- Smith A. (2013), *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- United Nations Development Program (2015), *Human Development Report 2014*.
- Urbaniak P. (2007), *Podstawy ekonomii. Mikroekonomia i Makroekonomia*, eMPI2, Warszawa.
- Woźniak M. (2004), *Wzrost gospodarczy. Podstawy teoretyczne*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków.
- www.ibngr.edu.pl (10.02.2015).
- www.eiu.com/public, Economist Intelligence Unit (8.03.2015).
- Zysnarska E. (2002), *Pomiar jakości życia*, Zeszyty Naukowe Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń.

FINANCIAL VALUATION WELFARE OF SOCIO-ECONOMIC COUNTRIES BASED ON SYNTHETIC GAUGES

Abstract: *Purpose* – Show the problems research of socio-economic expressed by synthetic gauges in monetary value. Presentation of the original concept of measurement of well-being through the meter SEWI.

Design/methodology/approach – Inference for example literature studies and verification methodology for measuring popular gauges of socio-economic development.

Findings – Analysis of popular synthetic indicators economies and the prosperity of modern dilemmas measurement with the concept of a new methodology for assessing the monetary value.

Originality/value – The article presents a own concept synthetic measure SEWI.

Keywords: financial valuation social-economic welfare, synthetic indicator, SEWI

Cytowanie

- Miciuła I. (2015), *Finansowa wycena dobrobytu społeczno-ekonomicznego państw na podstawie mierników syntetycznych*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 855, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 74, t. 2, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 521–531; www.wneiz.pl/ffu.

